

## **Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії**

Спеціалізована вчена рада Запорізького національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Запоріжжя прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 03 Гуманітарні науки на підставі прилюдного захисту дисертації «Політична історія Гетьманщини XVIII ст.: український історіографічний вимір» за спеціальністю 032 Історія та археологія 04 жовтня 2022 року.

Салагуб Людмила Іванівна, 1993 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2017 році Донецький національний університет імені Василя Стуса за спеціальністю Історія.

Працює: провідний фахівець Науково-навчального центру Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Бахмут Донецької області з 2022 р. до цього часу.

Дисертацію виконано у Запорізькому національному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник Темірова Надія Романівна, доктор історичних наук, професор, Донецький національний університет імені Василя Стуса.

Здобувачка має 16 наукових публікацій за темою дисертації, з них 7 статей, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України:

1. Салагуб Л. Становище Гетьманщини XVIII ст. через призму поглядів радянських істориків. Історичні і політологічні дослідження, 2017. Вип. 2 (61). С. 75–86.

2. Салагуб Л. І. К. Розумовський та остання сторінка історії Гетьманщини: погляди сучасних науковців. Гілея: науковий вісник, 2019. Вип. 149 (№ 10). Ч. 1. Історичні науки. С. 163–167.

3. Салагуб Л. І. Політичні кулуарні інтриги довкола Гетьманщини у 1709–1764 рр.: погляд вітчизняних істориків. Емінак: науковий щоквартальник, 2019. Вип. 4 (28), жовтень-грудень. С. 188–196.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Васильчук Геннадій Миколайович, доктор історичних наук, професор, проректор з наукової роботи Запорізького національного університету.

Зауваження:

1) Дослідницькі завдання 1 та 8 є ідентичними за сенсом та сутнісно рівнозначними по відношенню до мети. Доцільно навести аргументи, внаслідок яких було порушено принцип підпорядкування завдань меті, а також взаємозв'язку завдань з назвами структурних елементів дисертації.

2) Кидається в очі непропорційність обсягу підрозділів рецензованої дисертації – від 5, 5-6 сторінок (підрозділи 3.1. та 1.2.) до 24 сторінок

(підрозділ 3.3.), хоча, концептуально, перші могли бути розширені за рахунок інформації про інші типи історичних джерел.

3) Хронологічні межі другого розділу, як зазначено у назві, окреслені «довгим» XIX ст. В той же час, нижня хронологічна межа підрозділу 2.1. визначена кін. XVIII ст., а верхня в 2.3. – поч. XX ст. Ця, хоч і незначна, невідповідність потребує пояснення.

4) Більшість інформації підрозділу 2.3. є логічним продовженням підрозділу 2.2., що викликає питання про доречність її роз'єднання у дві структурні одиниці тексту.

5) Останнє завдання дисертації радше, нарисом, розкрите в анотації, а не в тексті підрозділів та висновках дисертації. Можливо, цьому питанню слід було б приділити більшої уваги.

6) Аналізуючи український історіографічний вимір політичної історії Гетьманщини XVIII ст. авторка рецензованої дисертації часто заходить у проблемне поле історіографії історії публічного управління та адміністрування, що також потребує додаткового пояснення

Приймак Олег Миколайович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри соціальної філософії та управління Запорізького національного університету.

Зауваження:

1) Аналіз історичних джерел у підрозділі 1.2. обмежений законодавчими актами, розпорядчими документами російського царату щодо Лівобережної Гетьманщини, документами Комуністичної партії України / СРСР. До нього логічно було б додати інформацію про відповідні законодавчі акти та документи, що були створені протягом останніх 30-ти років розбудови державності України.

2) Під час опису сфери використання принципу системності у підрозділі 1.3. авторці логічно було б надати дотримувану нею дефініцію поняття «політична історія», а також перелік неподільних елементів політичної історії Гетьманщини XVIII ст., як досліджуваної системи. В тексті також є ознаки використання міждисциплінарних – ретроспективного та футуроспективного – методів наукового пізнання, про що інформацію також доцільно було б згадати.

3) Текст дисертації мав би більш досконалий вигляд, якби авторка додала до нього аналіз праць В. Рубана «Краткая летопись Малыя России с 1506 по 1770 год, с из'явлением образа тамошнего правления» (1777 р. видання), М. Аркаса «Історія України-Русі» (1908 р.), Д. Донцова «Бестія без голови» (2016 р. перевидання). Поряд з прізвищами І. Крип'якевича та М. Голубця варто було б згадати І. Тиктора. Щоб визначити авторську позицію можна було б торкнутись питання авторства «Історії Русів». Логічно було б простежити еволюцію поглядів щодо політичної історії Гетьманщини І.К. Рибалка та Г.К. Швидько.

4) Досягнення останнього завдання дисертації, що пов'язане з визначенням перспектив подальшого дослідження політичної історії

Гетьманщини (с. 24) має дуже стисле текстове відображення, що потребує додаткової аргументації чи пояснення. Можливо його доцільно було б репрезентувати у додатках у вигляді двовимірної матриці, критеріями та індикаторами якої стали б: прізвище науковця; розглянуті елементи політичної історії Гетьманщини XVIII ст.; дослідницькі лакуни.

5) Потребують додаткового пояснення понятійні номінації «історіографічна україністика» (с. 25), назви методів «аналізу-синтезу», «індукції-дедукції» (с. 48), «аналітико-синтетичний» (с. 23), використання прізвища Н. Полонської-Василенко у вигляді «Н. Василенко-Полонська» (с. 121), а також наявність слова «процес» у формулюванні предмету дисертації – «Предметом дослідження виступає процес зародження, нагромадження та розвитку наукового знання з урахуванням здобутків і дослідницьких лакун у межах різних етапів історіографічного поступу щодо політичного розвитку Гетьманщини XVIII ст.» (с. 22).

Романцова Наталя Іванівна, доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії та соціології Маріупольського державного університету.

Зауваження:

Здобувачка спирається на авторську історіографічну періодизацію (с. 4-6, 20, 22, 40, 50, 179), але допистила деякі похибки і пропонувані версії дещо відмінні.

1) В історіографічній розробці важливе місце посідає аналіз історіографічних джерел. Варто було не обмежуватися переліком істориків, а більшу увагу звернути на концептуальний аналіз їхніх праць.

2) Доцільно було розглянути М. Драгоманова, М. Грушевського, М. Слабченка як репрезентантів народно-державницького напрямку.

3) У дисертації варто було б більшу увагу звернути на історіографічний аналіз другого тому «Истории Малороссии» М. Маркевича, «Діаріушу» Я. Марковича, розвідок О. Лазаревського.

4) Вважаємо недоречним при висвітленні міжнародних відносин Гетьманщини звернення до статеві-вікової структури населення (с. 172)

Степанчук Юрій Степанович, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Зауваження:

1) Варто було б пояснити дефініцію поняття «політична історія XVIII ст.» і зауважити, чи є це словосполучення синонімом інших понять, широко використовуваних у тексті: «політичні перипетії XVIII ст.», «політичні процеси у Лівобережній Україні XVIII ст.» (с. 48), «політичні проблеми Гетьманщини», «політична історія Гетьманщини» (с. 50), «політична сфера Лівобережжя XVIII ст.» (с. 51), «історія України XVIII ст.» (с. 56), «історична віха Гетьманщини XVIII ст.» (с. 59), «політичні реалії періоду 1709–1764 рр.» (с. 61), «політична ситуація 1709–1764 рр.» (с. 79) тощо.



2) З огляду на значний понятійний апарат, яким оперує дослідниця в дисертації, відчутним постає брак словника історичних термінів та категорій, що, безперечно, полегшило б сприйняття тексту аматорами історії (адже текст дисертації перебуватиме у вільному інтернетівському доступі) і водночас лише б збагатило наукову працю.

3) Л. І. Салагуб слушно зауважує, що «у кожного історика – свій пройдений, унікальний життєвий та суто науковий шлях» (с. 47), проте подає замало біографічних характеристик учених. Хотілося б поглибити дослідження таким матеріалом, адже історіографія – це передусім думки та ідеї конкретних науковців.

4) У підрозділі 3.1. помітною є диспропорційність у поширенні знань про політичну історію Гетьманщини XVIII ст.: менше уваги приділено аналізу публікацій В. Біднова, Л. Окіншевича, Є. Єнацького, більше – М. Слабченка.

5) Окрім граматичних і стилістичних огріхів (ст. 22, 32, 37, 55, 62, 88, 107, 122, 166), у тексті дисертації натрапляємо на повторення окремих речень і абзаців (с. 62 і с. 64, с. 65 і с. 66, с. 65 і с. 67, с. 162 і с. 169).

Мільчев Володимир Іванович, доктор історичних наук, професор, декан історичного факультету Запорізького національного університету.

Зауваження:

1) Документи КПУ доречно було віднести не до історичних джерел, а до вторинних історіографічних

2) На мій погляд, варто було приділити увагу донауковому періоду у вивченні політичної історії Гетьманщини

3) Доречно приділити увагу мікрорівню історіографічного процесу, показати лабораторію хоча б окремих дослідників

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Салагуб Людмилі Іванівні ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія

Голова спеціалізованої вченої ради



В. І. Мільчев